

Knižní kultura I

2. Středověká rukopisná kniha. Vznik, podoba a funkce

Jindřich Marek

Vznik středověké knihy

- výroba pergamenu, papíru
- složky rukopisu: kolace, kustody/reklamanty
- psací nástroje a psaní
- inkousty, barvy
- materiál užívaný pro vazby
- knižní vazba

Materiálová příprava kodexu

- pergamen
 - příprava pergamenu, psacího náčiní a inkoustu, psaní, iluminace a knižní vazba, video: <https://youtu.be/nuNfdHNTv9o> (6 min.)

Příprava pergamenu

Tzv. [Bamberský rukopis](#), polovina 12. stol.

Nákup pergamenu

Hieronymus erwirbt Pergamentblätter, Bertold-Bibel, 1255, Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Gl. Kgl. S. 4 2, II, fol. 183v

Ein Maler mit Farben und Pinsel bei der Arbeit, Bertold-Bibel, 1255, Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Gl. Kgl S. 4 2 III, fol. 208r

Hieronymus zeichnet Hilfslinien, Bertold-Bibel, 1255, Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Gl. Kgl S. 4 2, I, fol. 137v

Der hirm brender der do starb. hysse fris pummeten

Papier

Gewebe

Vlies

Leder

Pergament

Porenbild

Querschnitt

Kalb

Schaf

Ziege

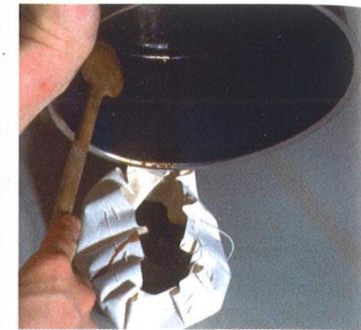
Schwein

Materiálová příprava kodexu

- papír
 - odlévání do síta, filigrány
 - struktura středověkého rukopisu (složky), video: <https://youtu.be/HKBJkf2xbqI> (2 min.)

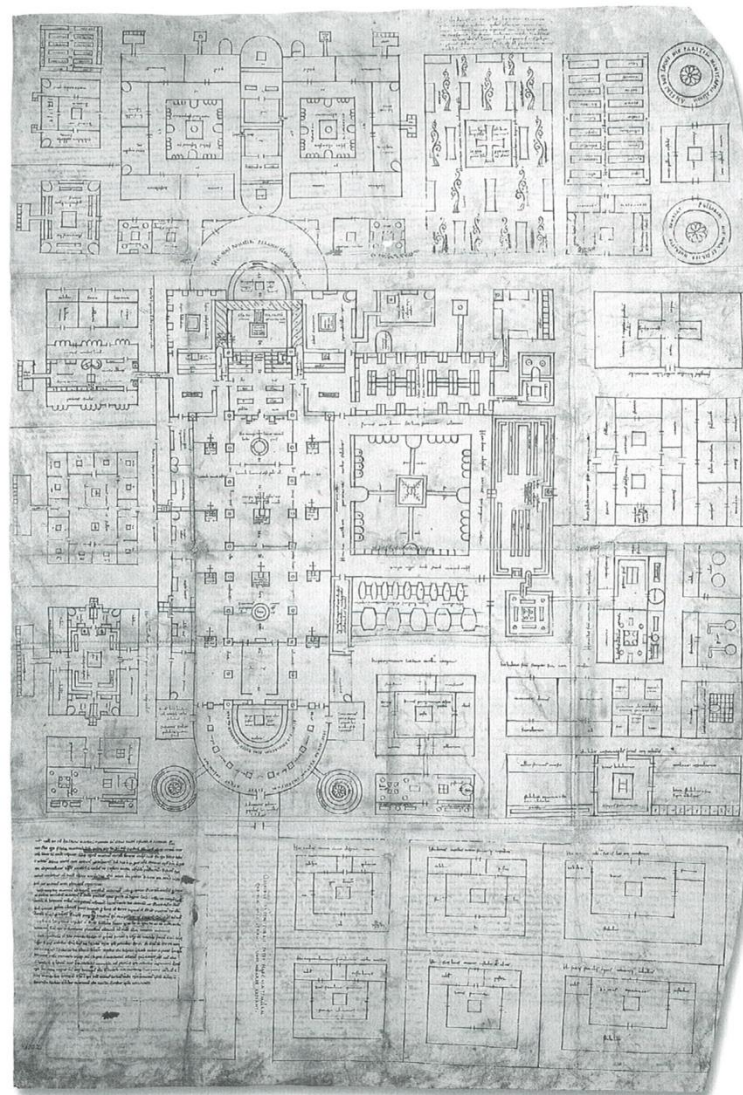
Materiálová příprava kodexu

- také psací látka (látka, na niž se psalo i jíž se psalo)
 - brky
 - inkoust

*Weißdornbecken im April (links).
Eingedickte Dornentinte wird
zum Trocknen in ein Pergamentsäckchen
gestrichen (rechts).*

Skriptorium a písaři

Skriptorium a písaři

Skriptorium a písaři

Et commencent Cent Balades. n.

Quia qui nescit scribere, putat se nullum esse laborem, tres sunt digiti, qui scribunt, sed totum corpus laborat, albosque pressos oculos caliginat. Renes frangit, cervices curvat simul et cetera membra corrumpit.

Kdo neumí psát, myslí si, že to jde bez námahy; sice píší jen tři prsty, ale celé tělo přitom pracuje, oči se zakalují, bedra se lámou, šíje se kříví, ostatní části těla trpí.

Malířská výzdoba

Stuttgartský žaltář

měděnka, malachit, cinabarit, duběnkový inkoust

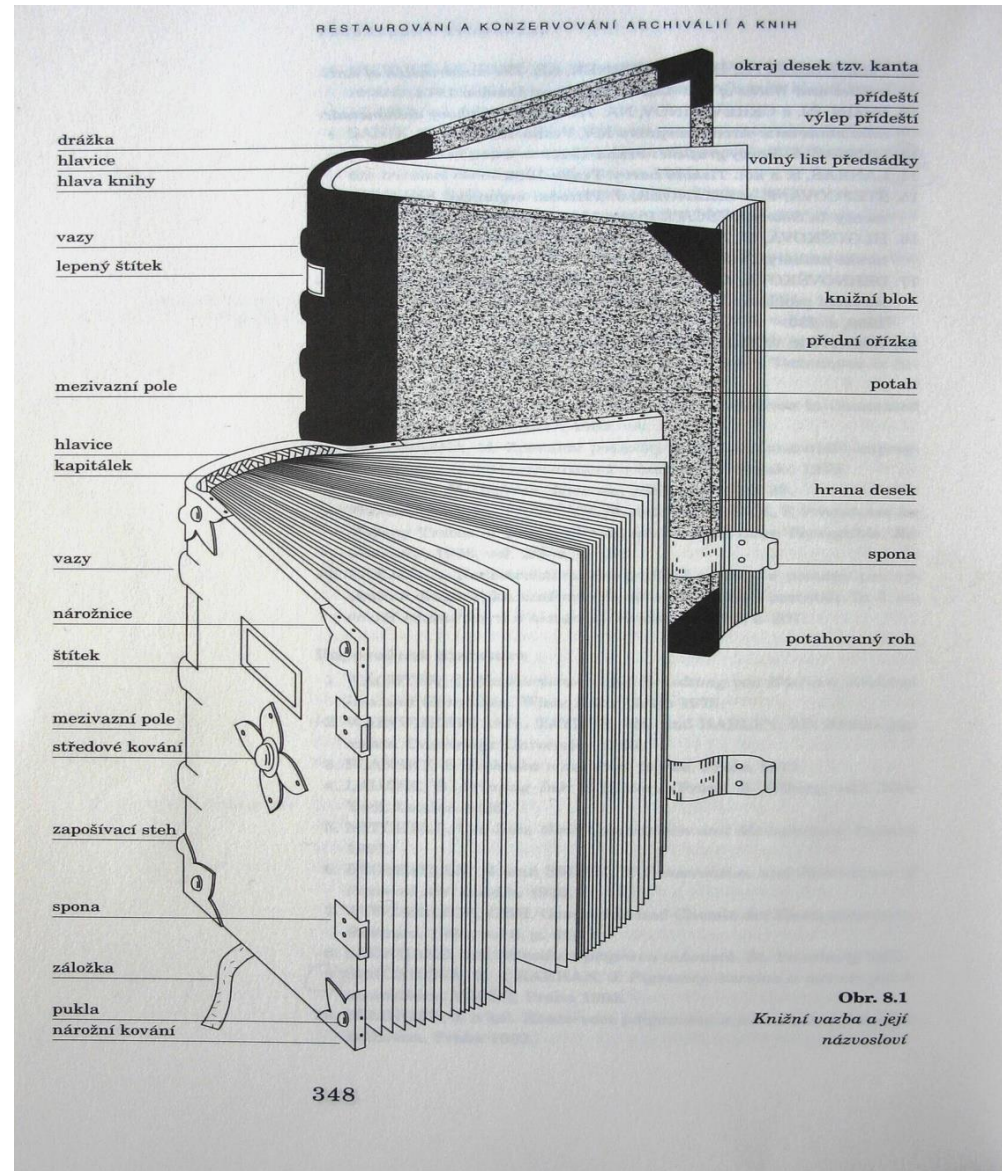
video: <https://youtu.be/REMPiP5Fgmc> (4 min.)

Malířské barvy

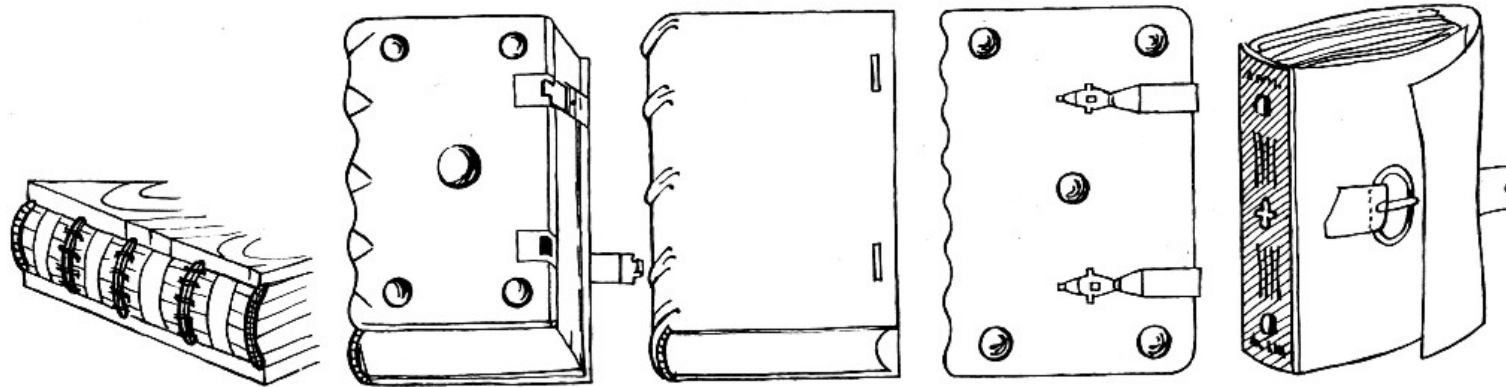

Links: Auripigment, Bleiweiß, Azurit und, Malachit. Rechts: Zinnober, Mennige, Indigo und Lapislazuli.

Knižní vazba

Knižní vazba

45. Schéma českých gotických knižních vazeb: Organismus vazby. Gotický korpus ve srovnání s renesančním korpusem. Gotický korpus s puklami a deskovými dírkovými sponami. Vazba s vyztuženým hřbetem a s přepásáním

- klasická knižní vazba užívaná ve středověku (krátký film, 20 min.)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=aT5toj4EG8o>

Einbanddatenbank (EBDB)

Anmelden DE | EN

EINBANDDATENBANK

ÜBER UNS SAMMLUNGEN SUCHE ▾ MOTIVTHESAURUS ZITIERWEISE

 Staatsbibliothek zu Berlin
Preußischer Kulturbesitz

Detailsicht Werkzeug s011124

Werkzeuge

ID: 107146s
Erfassungstatus: Veröffentlicht
Erfassungsinformation: Erfasst: 09.05.2003 11:01:22 / Zuletzt bearbeitet: 07.09.2011 14:36:28

Typ: Stempel
Zitiernummer: s011124
Kyrissnummer: 185.02
Interne Kyrissnummer: 396.2.01
Schwenke-Schunke-Nummer: Mensch 51
Größe: 16 x 0
Umrissform: Kreis
Motiv: Triton
Motivdetails: Keine Angaben
Werkstätten: w000135 (Meerweib II)
Freitext: Schunke interpretiert das Motiv als Melusine und weist den Stempel im Werkstättenband für sowohl für "Sponheim Benediktiner" als auch "Sponheim Benediktiner Vorgänger" nach.
Literaturverweise: Schwenke-Schunke I, S. 203; Schwenke-Schunke II, S. 242
Zeige alle Einbände / KOD's: k005109, k015152

KONTAKT IMPRESSUM BARRIEREFREIHEIT DATENSCHUTZERKLÄRUNG

Ein Dienst der Staatsbibliothek zu Berlin
Preußischer Kulturbesitz

In Zusammenarbeit mit ULi

Výroba knih a obchod s nimi

- vedle klášterních skriptorií existovali také profesionální písaři, a to zvláště v pozdější době (od 13. století)
- pokud měl rukopis náročnou výzdobu, byly role rozděleny: mistr, pomocníci, rubrikátor, ...

Iluminátor a jeho pomocník

Vyobrazení z rukopisu 12. století, Kapitulní knihovna Praha

ur. & ipse
us ei finire
uarv que
legi uoluit.
entur. &
fluuudā
rib' mundi
ui sedm
s facere
qd grece
in elemtis
acē obtinet
enū sedes
opus: aptr
cturā tā
urem. y ui
v eet. quod
rigidv. ac p
nib' ceteris
e posuerit.

quibus sum quedā exordia duarv
etiā in rebus humanis ciuitatū.
de quibus deinceps dicere institui.
quantum satis ēē usum est. dis
putauimus. hunc quoq' librū
ALIQUANDO CLAVD AONS.
Explicit liber xi. de ciuitate di.

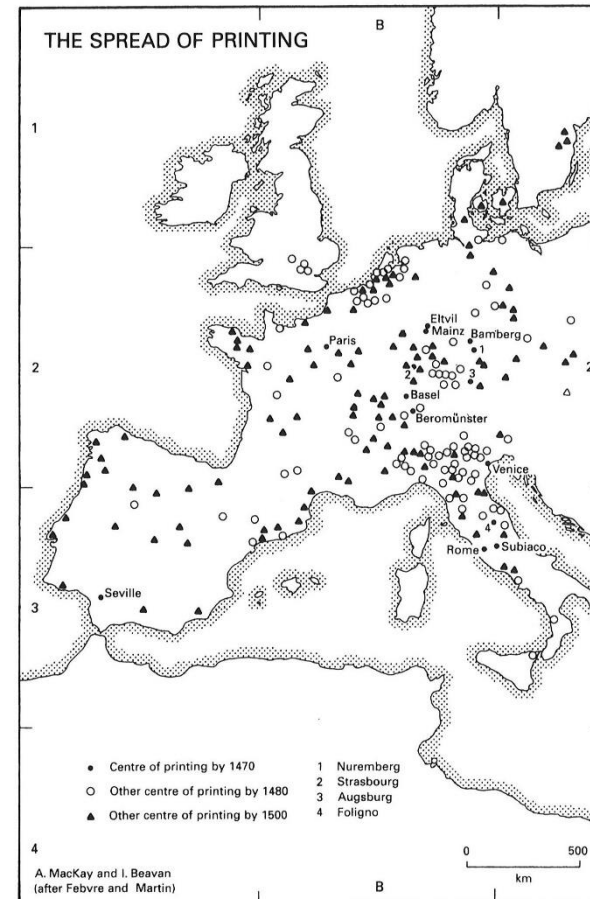
Stránka v knize – podoba a funkce

- členění textové strany
 - u větších formátů více sloupců kvůli větší čitelnosti textu
 - komentáře byly psány menším písmem kolem hlavního textu
- do rukopisů byly kresleny iniciály různých typů podle náročnosti objednatele
- knižní výzdoba mohla u luxusních kodexů zahrnovat i celostranné iluminace

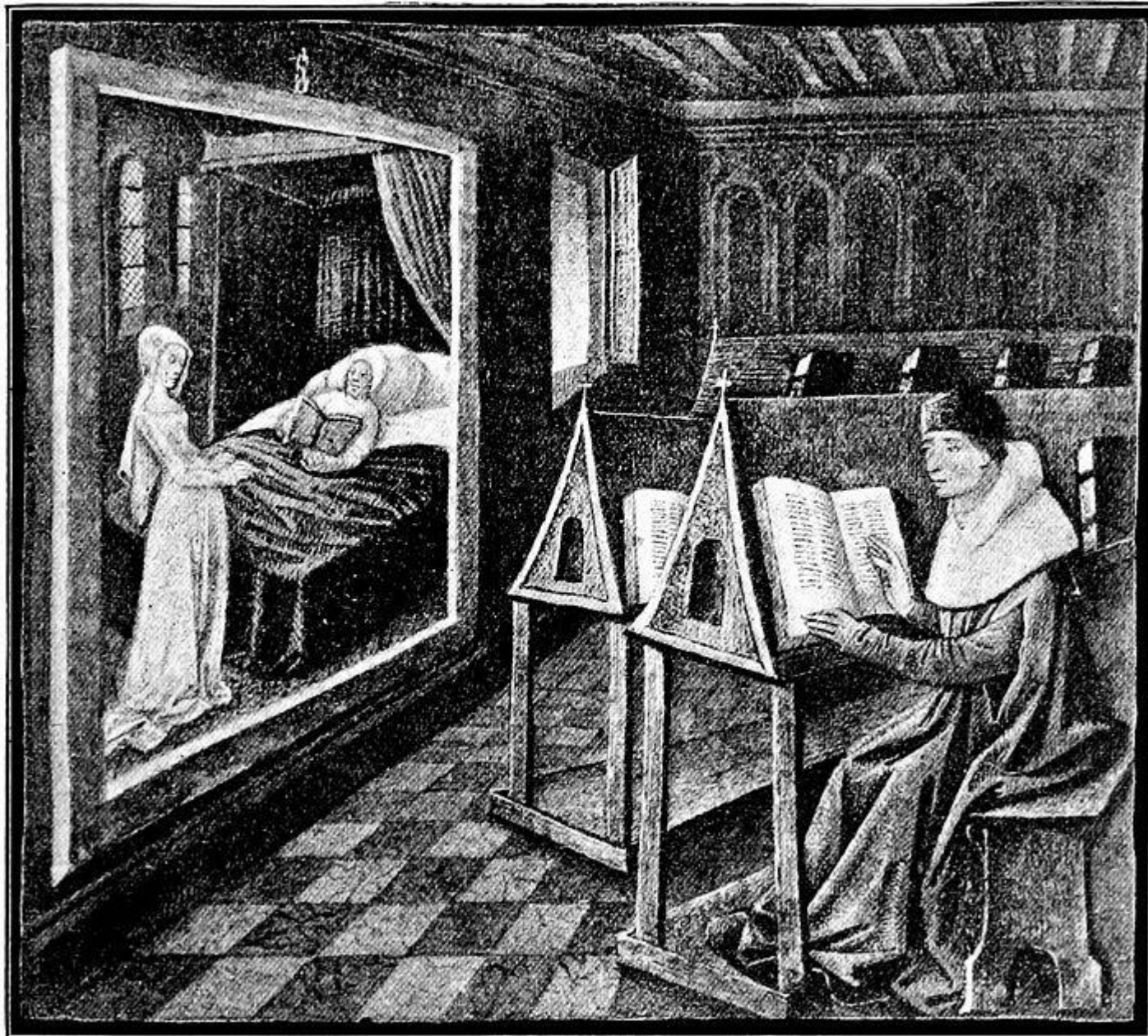

Pozdně středověké rukopisy a knihtisk

- v pozdním středověku se konstituovala podoba knihy včetně aparátu, která byla přijata knihtiskem a záhy zdokonalena

Základní literatura

- JAKOBI-MIRWALD, Christine. *Das mittelalterliche Buch: Funktion und Ausstattung*. Stuttgart: Reclam, 2004.
- RÜCK, Peter, ed. *Pergament: Geschichte, Struktur, Restaurierung, Herstellung*. Sigmaringen: J. Thorbecke, 1991.
- TROST, Vera, PATAKI, Andrea a HUHSMANN, Enke. *Kupfergrün, Zinnober & Co.: der Stuttgarter Psalter: Katalog zur Ausstellung vom 9. April bis 21. Mai 2011*. Stuttgart: Württembergische Landesbibliothek, 2011.
- HAUSCHILD, Stephanie. *Skriptorium: die mittelalterliche Buchwerkstatt*. Darmstadt: WBG, 2013.

Výzdoba rukopisné knihy

Et tunc dixerunt, testimonia eius: & precepta quod
dedit illis. **...** ciones eorum.
Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tuus
peticus fuisti eis: & ulciscens in omnes adiuu
Exaltate dominum deum nostrum: & adorare in monte

Strana v rukopisu

- „manuscript matrix“ (Stephen G. Nichols), trendy
 - materialita knihy
 - ekologie
- působení strany v rukopisu v několika plánech
 - samotný text
 - iluminace
 - rubriky, komentáře, výzdoba, marginálie
- tradiční přístup se snažil „očistit“ text od netextových znaků
- jednotlivé zápisy nejsou odrazem dokonalého archetypu, který vyjadřoval autorskou intenci a postupně se kazil, ale „performancemi“, které se uskutečňují v určitém prostředí a zahrnují sociální kontext

Výzdoba rukopisů: terminologie

- [bordura](#)
- [drolerie](#)
- [fleuronnée](#) (dříve též filigrán, nitkovité rozviliny)
- [iluminace](#)
- [iniciála](#)
- [miniatura](#)
- [medailon \(clipeus\)](#)
- [ornament](#)
- [schéma \(diagram\)](#)
- [výzdoba](#)

Provenienční znaky rukopisných knih

Provenience

- z latinského *pro-venio*, pocházet, vycházet
- znamená obvykle místní původ rukopisu (či obecněji nějakého artefaktu, uměleckého díla)

Provenienční znaky knih

- vlastnické poznámky, přípisky (také razítka)
- kolofony
- knižní vazba
- také filigrány
- v širším smyslu i písmo a výzdoba

Vlastnické monogramy Václava Korandy mladšího

Výzkum proveniencí

- různé webové zdroje
 - Online provenance resources [CERL]
 - Getty Provenance Index Databases

Provenience: CERL

- přehled projektů ve světě:
<https://www.cerl.org/resources/provenance/geographical>
- provenience atd. v inkunábulích (důležité i pro rukopisy):
<https://www.cerl.org/resources/mei/main>
- CERL Thesaurus: <https://thesaurus.cerl.org/>

Owners of Incunabula (1 x) + v

data.cerl.org/owners/4677

CERL Search Browse History Bookmarks More ...

Owners of Incunabula

Search owners of incunables

Hoffmann, Ferdinand, Freiherr zu Grünbüchl und Strechau

Owner Id	4677
Type	Person
Gender	Male
Biographical dates - Period of existence	1540-1607
Other Information	His death date has been given as 1597 in some 19th-century sources; however, later research has shown clearly that he died on 23 March 1607 in Grabštejn (Grafenstein), and is buried in Grottau. He is recorded as accompanying Kepler to the court of his patron Rudolf II. in 1600, and executing a deed in 1606; Aegidius Sadeler's series of engravings, "Menses XII. anni solaris" was dedicated to him in 1607. The name of his barony is variously written as "Grünbüchl", "Gruenpüchel", or "Grünenpüchel", and "Streuchau" or "Streychau". On his large bookplate, engraved by Lucas Kilian after Matthäus Gundelach, his surname is spelled "Hoffman". See Klaus Eckart Ehrlicher, "Ein steirisches Adelsgeschlecht in Böhmen und Mähren: Hoffmann Freiherren zu Gruenpüchel und Strechau", <i>Bohemia</i> 21 (1980), 59-83. [Record created by John Lancaster.]
Variant Names	Hoffman, Ferdinand

All Copies

- Department of Rare Books and Special Collections, Princeton University (US): EXKA Incunabula 1493 Lilius
- Boston, MA, Harvard Library, Countway Library of Medicine (US): Ballard 505
- New York, Columbia University, Butler Library (US): Goff J652
- Cambridge MA, Harvard Library, Houghton Library (US): Inc 216
- Cambridge MA, Harvard Library, Houghton Library (US): Inc 216
- London, Wellcome Library (GB): 1.d.13
- London, Wellcome Library (GB):

CERL Thesaurus

accessing the record of Europe's printed heritage

Toolbox

- Show current result set
- Print this record
- Change Font

Your Clipboard

You may add records to this clipboard during your session by clicking the icon next to a record or below a record's full display.

Other Formats

- Internal Format
- JSON
- RDF/XML

Hoffmann, Ferdinand <Baron von Grünbüchl und Strechau> (1540 - 1607)

<i>Record Identifier</i>	cnp01427851
<i>Headings</i>	Hoffmann, Ferdinand <Baron von Grünbüchl und Strechau>
<i>Biographical Dates</i>	1540-Grabštejn, 1607
<i>General Notes</i>	His death date has been given as 1597 in some 19th-century sources; however, later research has shown clearly that he died on 23 March 1607 in Grabštejn (Grafenstein), and is buried in Grottau. He is recorded as accompanying Kepler to the court of his patron Rudolf II. in 1600, and executing a deed in 1606; Aegidius Sadeler's series of engravings, "Menses XII. anni solaris" was dedicated to him in 1607. The name of his barony is variously written as "Grünbühl", "Gruenpüchel", or "Grünenpüchel", and "Strechau" or "Streychau". On his large bookplate, engraved by Lucas Kilian after Matthäus Gundelach, his surname is spelled "Hoffman".
<i>Activity</i>	bce [mei]
<i>Place of Activity</i>	Grabštejn [Place of death]
<i>Permanent Link</i>	http://thesaurus.cerl.org/record/cnp01427851
	Last Change: 2016-02-01

Add this record to your clipboard

Sources

- Imprint Sources
- Ehrlicher, K-E., Ein steirisches Adelsgeschlecht in Böhmen und

Annotations

There are no annotations to this record.
→ Add an annotation

Provenance Information

- CERL / Univ. of Oxford: Material Evidence in Incunabula
- Provenance Information

No related records

Provenience: Schoenberg Database of Manuscripts

- <https://sdbm.library.upenn.edu/>

LOGIN

Login

Password

Remember me

Log in

Sign up

Forgot your password?

RELATED LINKS

- Projects
- The Schoenberg Institute for Manuscript Studies
- Penn in Hand
- OPenn
- Transformation of Knowledge
- A Legacy Inscribed

Search database...

[Recent Additions](#) | [Community Forum](#)

1 - 3 of 3
 |

SDBM_57194

Source	1933-11-21 - Gilhofer & Ranschburg (Vienna, Austria) - No. 11: Bibliothek Alexander Fuerst Dietrichstein, Schloss Nikolsburg (Auction/Dealer Catalog)
Selling Agent(s)	Gilhofer & Ranschburg (Vienna, Austria)
Seller(s)	Dietrichstein, Alexander Albert Olivier Anton, Prince (1899-1964)
Titles	Questions on Book of Kings and Comments
Authors	Theodorus Gaza (Gazēs, Theodōros, approximately 1400-approximately 1475)
Dates	C 1550 (1540 to 1561)
Places	Italy, Europe
Folios	200
Provenance Info	This entry has 4 provenance records involving: Hoffmann Dietrichstein De Vegh, Imre, 1906-1962 Harvard University

[View complete record...](#)

SDBM_57178

Source	1942 - De Vegh, Imre, 1906-1962 - (No title) (Auction/Dealer Catalog)
Selling Agent(s)	De Vegh, Imre, 1906-1962
Buyer(s)	Houghton Library
Titles	Chronica Hungarorum
Authors	Janos Thuroczy
Dates	C 1500 (1490 to 1511)

Selected Filters

- Provenance > Hoffmann

Author

- Gazēs, Theodōros, approximately 1400-approximately 1475 1

Title

- Bible 1
- Chronica Hungarorum 1
- Questions on Book of Kings and Comments 1

Seller

- Dietrichstein, Alexander Albert Olivier Anton, Prince (1899-1964) 1

Selling Agent

- De Vegh, Imre, 1906-1962 1
- Gilhofer & Ranschburg (Vienna, Austria) 1
- Sotheby's (Firm) 1

Provenio

- <http://provenio.net>

HOFFMANN, FERDINAND, SVOBODNÝ PÁN Z GRÜNBÜCHLU A STŘECHOVA, 1540-1607

Profese: politik;diplomat

Biografické / historiografické informace: Vzdělaný šlechtic původem ze Štýrska, naturalizovaný na Moravě. Dvořan, osobní přítel Rudolfa II. a bratranec posledních Rožmberků Viléma a Petra Voka. Prezident Dvorské komory v letech 1580–1600. Bibliofil.

Charakteristika knižní sbírky: Knihovna se jako celek nedochovala. Vědecká knihovna v Olomouci vlastní 212 svazků z původní Ferdinandovy knihovny, další knihy se nacházejí v Dietrichsteinské knihovně v Mikulově a také ve fondu Knihovny Národního muzea.

Charakteristika nejčastějších provenienčních záznamů:Používal čtyři různě veliká mědirytinová exlibris. Tři z nich (255 x 170 mm, 130 x 80 mm a 87 x 50 mm) jsou předkresleny Mathiasem Gundolachem činným v Praze a rytý Lukášem Kilianem v Augsburgu kol. r. 1600. Základem je Hoffmannův erb s čtvrceným štítem, v 1. a 4. poli korunovaný kozel, v 2. a 3. poli svázaný snop, a srdcovým štítkem, který drží dvas okřídlení putti v ovocných girlandách, uprostřed ovál s nápisem o 17 řádcích s textem "EX BIBLIOTHECA ILLVSTRIS AC GENEROSI DOMINI DOMI.– FERDINANDI HOFFMAN LIBERI BARONI IN GRVNPVHEL ET STRECAV, ...", dole pod oválem výdoba podle typu exlibris (na velkém exlibris sedí dvě symbolické postavy, na menším dva putti, na nejmenším pouze dvě postavy držící desku). Čtvrté exlibris z téže doby (kol. 1600) není signováno a obsahuje text na 9 řádcích, ozdobený dvěma andílky s ovocnými girlandami. -- Typické zlacené zelené vazby (kožené či pergamenové)s heraldickým supralibros na přední i zadní desce (v oválu erb d přílbicemi a klenoty, s opisem "FERDINAND HOFFMANN, HREYHERR HERR AUF GREVENSTEIN"), často datované.

Charakteristika nejčastějších provenienčních záznamů:Typická zelená zlacená pergamenová vazba s heraldickým exlibris. Vazby dvětlé se supralibros.

Literatura:

LIFKA, Bohumír. Exlibris a supralibros, s.74–75, s.78 (pozn. 156).
KRUŠINSKÝ, Rostislav, GLONEK, Jiří. Jazyk a řeč knižních vazeb z hlediska majitele. Sbíрка Ferdinanda Hoffmana z Grünpühelu ve Vědecké knihovně v Olomouci. Glonek, Jiří – Krušinský, Rostislav. In: K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven. = Pour une étude des bibliothèques aristocratiques, bourgeoises et conventuelles. Jazyk a řeč knihy / České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2009, s. 481–500.
HAUSNEROVÁ, Kateřina. Ferdinand Hoffmann z Grünbüchlu (1540–1607). Knihovna zapomenutého sběratele Rudolfovy doby. Olomouc: FFUP, 2012 (diplomová práce).
DOKOUPIL, Vladislav. Soupis rukopisů mikulovské Dietrichsteinské knihovny. [Sest.]:Dokoupil, Vladislav. Praha: 1958. 276 s. + 16 fot.
WIENDLOVÁ, Zdena, MAŠEK, Petr. Soupis knih z knihovny Ferdinanda Hoffmana z Grünbüchlu ve fondu zámecké knihovny Mikulov. In Mašek, Petr – Wiendlová, Zdena. Sborník Národního muzea v Praze. Řada C – Literární historie. 39–40, č. 1–4, (1994–1995 [vyd. 1997]), s. 78–110.
ANTONÍN, Luboš. Dietrichsteinská knihovna na zámku v Mikulov, in: Sborník Národního muzea v Praze, řada C–Literární historie, sv. XXXIX–II (1994–95), č. 1–4, s.1–28.

Příloha:

Velké mědirytinové exlibris signované "M. Gündolach f." a "L. Kilian A Sc." (kol. r. 1600).
Jedno z malých exlibris Ferdinanda Hoffmana.
Detail vazby – zlacené heraldické supralibros.

Obrazová galerie:

Švédská knižní kořist z Čech a Moravy 1646–1648

Bibliografický a informační portál

- Databáze
- Mapy
- Katalogy
- Otto Walde
- O portálu
- Historie
- Kontakty
- 🔍

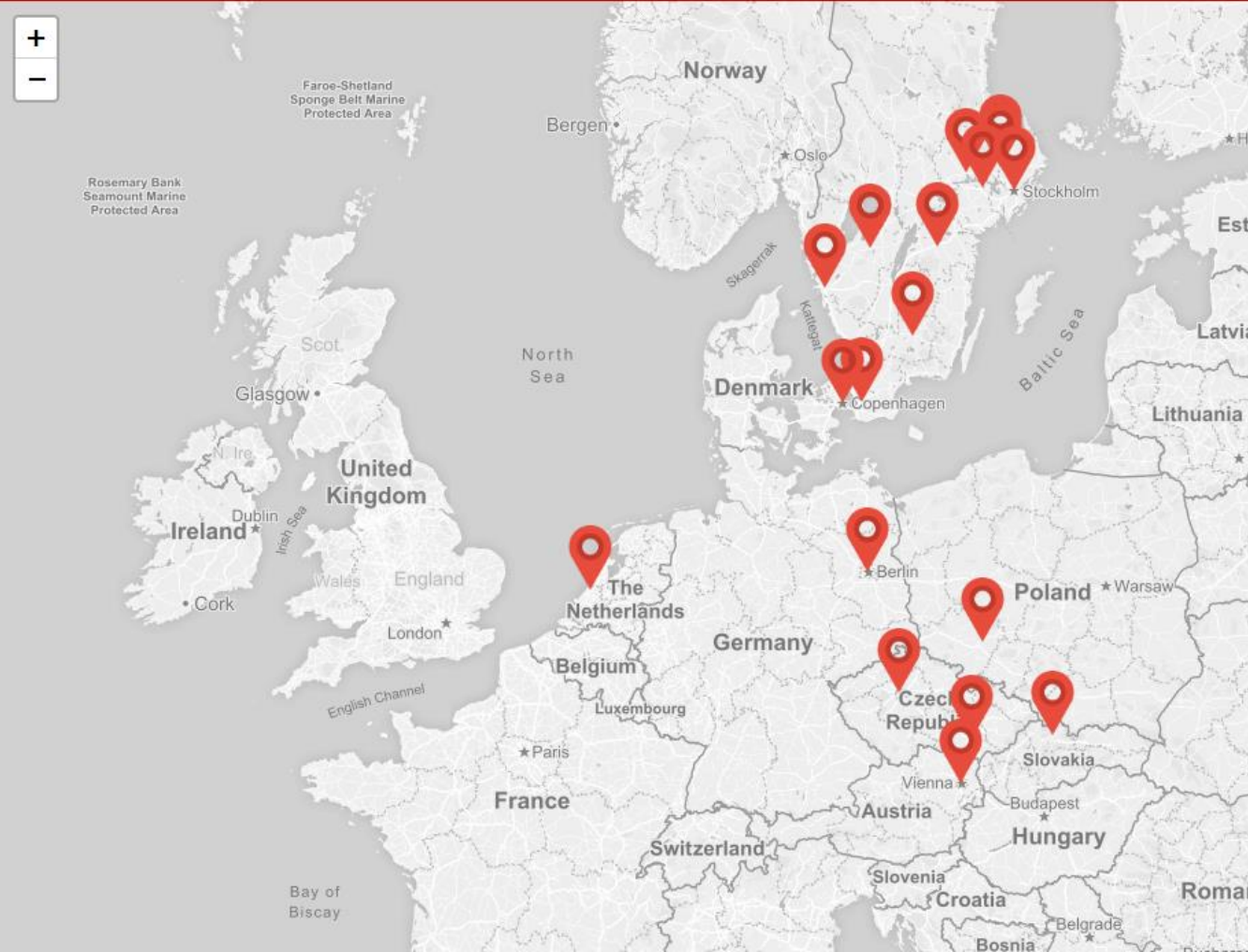
Qua Bibliotheca sumptibus
dem Illustrissimi D.D. primi
amoena arce Bechinensi co
cepit: deinde in excellenti

Švédská knižní kořist z Čech a Moravy 1646–1648

Bibliografický a informační portál

Databáze **Mapy** Katalogy Otto Walde O portálu Historie Kontakty

Švédská knižní kořist

Místa současného uložení dochovaných knih

Upřesnit

+ Místo uložení

- Berlin: Staatsbibliothek
- Brno: Moravský zemský archiv
- Dolný Kubín: Čaplovičova knižnica
- Göteborg: Universitetsbibliotek
- København: Det Kongelige Bibliotek
- Leiden: Universiteitsbibliotheek
- Linköping: Stadsbibliotek/Stiftsbibliotek
- Lund: Universitetsbibliotek
- Madrid: Bibliotheca de la Universidad Complutense
- Praha: Strahovská knihovna Královské kanonie premonstrátů
- Roma: Biblioteca Apostolica Vaticana
- Sankt Peterburg: Biblioteka Rossijskoj akademii nauk
- Skara: Gamla Biblioteket
- Stockholm: Sjöhistoriska Biblioteket

Praha ⇒ Stockholm

(1648–1649)

V Praze, jejíž levobřežní části (Malé Strany a Hradčan) se Švédové zmocnili 26. 6. 1648, se nejrozsáhlejší knižní kořisti stala rožmberská knihovna přemístěná v roce 1647 z Třeboně na Pražský Hrad. Součástí švédské kořisti se stal i její původní katalog, který byl dokončen v roce 1608 na sklonku života Petra Voka z Rožmberka. Obsahuje záznamy o téměř 10.000 titulech a je dnes uložen ve fondu Královské knihovně ve Stockholmu. Součástí švédské kořisti z Pražského Hradu se staly také knihy z bývalé Rudolfovy kunstkomory a knihy patřící dalším členům habsburského rodu (např. Matyáše II. či Ferdina[...])

Stockholm ⇒ Uppsala

(1648)

V roce 1648 darovala královna Kristina univerzitě v Uppsale 120 převážně historických děl, které z větší části pocházely z knihoven ukořistěných na Moravě (dietrichsteinská knihovna a sbírky olomouckých církevních institucí). V univerzitní knihovně v Uppsale

Filigrány

- agregátor: http://www.memoryofpaper.eu:8080/BernsteinPortal/appl_start_disp
- Německo: <https://www.wasserzeichen-online.de/wzis/index.php>
- Rakousko: <http://www.wzma.at>,
<http://www.ksbm.oeaw.ac.at/scripts/php/BR.php>,
<http://www.ksbm.oeaw.ac.at/scripts/php/PPO.php>

ABOUT THE PROJECT English

Databases	Hits
☐ Select/deselect all	
☒ WZIS	20996 88.3%
☐ WILC	
☐ WIES	
☐ WIGB	
☒ WZMA	2769 11.7%
☐ BRIQUET	
☐ LIKHACHEV	
☐ MOSIN	
☐ STANKOVICH	
☐ HEITZ	
☐ MAZZOLDI	
☐ WITTEK	
☐ NIKI	
☐ FILIGRANA	
☐ PROPATRIA	
☐ CCI	
☐ IVC+R	
☐ UV - VLC	
☐ PFES	
☐ FIL-DPZ	
☐ BITECA	
☐ DGCPAAC-GENCAT	
☐ FIL-CUBA	
☐ SHM	
☐ GRAVELL	
☐ S_ZANDERS	
☐ SFH	
☐ RISM SALZBURG	
☐ RISM_D	
☐ MARCOSMUS	
☐ TECNICELPA	

ABOUT SIMPLE SEARCH ADVANCED SEARCH BROWSE MOTIFS Help

You searched for: "flower"
Translated Keywords:
"flower" [Blume, fleur, flor, fiore, цвeтoк, virág, flor, ανθής]

Search for term in selected databases and show number of hits

Search for:

Geographical view

lat: 48.069 lon: 21.935 [Full Screen](#) [Help](#)

CONTENT

title
Places of paper use from a selection in the Memory of Paper databases

legend
● known records number
○ 0 / unknown records number

abstract
These locations represent places where papers were used, like handwritten or printed, as it results from historical analysis, mostly from inscriptions on the papers. The source are the databases connected to the Memory of Paper website, according to search criteria provided by the user.

search terms
flower

file created
2017-11-29 17:05:23

QUANTITIES

records available
151945 in source datasets
11769 search matches
6574 georeferenced

records displayed

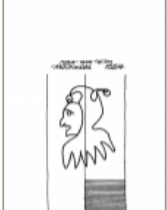
Motive

- keine Schelle am Kragen
- Abschluss gerade
- Abschluss gefranst
- zwei Schellen am Kragen
- drei Schellen am Kragen
- vier Schellen am Kragen
- fünf Schellen am Kragen
- sechs Schellen am Kragen

- Figuren, anthropomorphe
- Kopf
- Narr
- frei, ohne Beizeichen
- keine Schelle am Kragen
- Abschluss gefranst

|| 42-44 mm B 31-33 mm H 46-48 mm

2 Einträge

	Referenznummer DE7710-PO-21166 <Permalink> 1554, Ruden Sammlung Piccard-Online Abmessungen 42 mm, Breite 33 mm, Höhe 48 mm Quellensystematik
	Referenznummer DE8085-PO-21167 <Permalink> 1554, Möckmühl Sammlung Piccard-Online Abmessungen 44 mm, Breite 31 mm, Höhe 46 mm Quellensystematik

wzma.at

Wasserzeichen des Mittelalters de

AT8500-2861_J*

Motivgruppe: Figuren, anthropomorphe / Kopf / Narr / frei, ohne Beizeichen / drei Schellen am Kragen / Knopfleiste

Wasserzeichen (mm): || 31, Breite 34, Höhe 40

Quelle: Wien, Österr. Nationalbibliothek, Cod. 2861 Teil N (fol. I*), 7. Jahrzehnt 16. Jahrhundert

Liste der Marken zur Handschrift

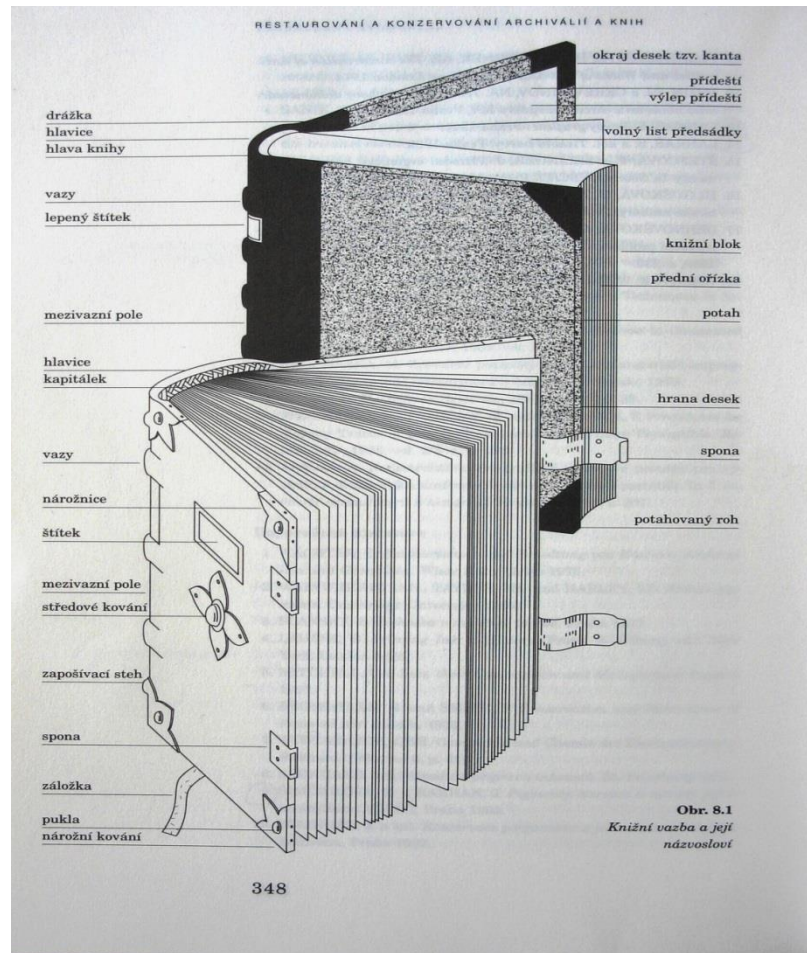
Permalink: <http://www.wzma.at/10449>

1 verwandtes Wasserzeichen

Variante 1 [PO-21107](#) [1566](#)

Knižní vazba

Knihvazači

- tvůrci českých středověkých vazeb zůstávají až na výjimky v anonymitě
- hlavně v církevním prostředí, od počátku 14. století i ve městech
- staročesky „vazač“ či „knihvazač“ (latinsky „introligator“)

Knižní vazba

- je vnější vizitkou knihy, která působí na čtenáře
- ochranná funkce
- vlastní knižní vazbu tvoří organismus šití vazby, který je při vnějším pohledu zůstává neviditelný, protože je zakrýt pokryvem vazby a předsádkou

Knižní vazba

- knižní blok
 - svázané složky knihy
- knižní korpus
 - knižní blok opatřený deskami s pokryvem a případně dalšími ochrannými a druhotné výzdobnými prvky
- vazba „pravá“, na rozdíl od novodobé vazby „nepravé“, industriální, rozšířené od 19. století (sešitý nebo jen slepený knižní blok spojen s deskami ne vazy, ale pouze organtýnem a předsádkovým papírem v kloubu knihy)

Knižní vazba

- kování a spony
 - provázanost ochranných a ozdobných funkcí vazby (ochranná funkce bývá zpravidla primární)
- kapitálek
- ořízka knihy

Románská knižní vazba

- vazby z konce 12. století mají dřevěné desky potaženy usní a zdobeny tlačnými linkami a kolky (otisky knihařských tlačítek)
- kompozice výzdoby odpovídá tradičnímu kompozičnímu schématu se zrcadlem čili volným polem ve středu desek, jež je při okrajích rámováno bordurou
- bordura bývá vyplněna kolky a rovněž plocha zrcadla je zdobena kolky, kombinovanými s jednoduchou linkovou strukturou
- románské vazby bývaly vesměs opatřeny ochrannými puklami nebo kováním
 - [NK XIV G 48](#) Summa Raymundi: vázaná v hnědé kůži, zdobena jedním kolkem kulatého tvaru (beránek s korouhví) a čtyřmi kolky čtvercovými (páv či labuť, kachna a rostlina s dvěma ptáčky na větvích proti sobě), zřejmě francouzský původ
 - [NK XIV H 3](#) Guilhelmus Peraldus, Tractatus de virtutibus: vázaná v malinově růžové kůži, kolky zvířecích a rostlinných motivů, pochází z Paříže

Gotická knižní vazba

- gotické vazby jsou vzájemně více rozrůzněné
- české vazby jsou součástí širšího středoevropského stylového celku, od Porýní na západě a horního Podunají na jihu
- tvoří dosti samostatný a výrazově svébytný útvar
- území českých zemí nestačilo vytvořit tak výrazný a relativně samostatný celek, jakým je například gotická vazba francouzská, italská nebo anglická

Gotická knižní vazba

- příklady
 - řezba v kůži: [NK III D 22](#) Soccius, Sermones: osmdesátá léta 14. století, lupenkový ornament s dráčkem
 - vazby zdobené slepotiskem: [NK IX A 4](#): z první dílny doložené v Čechách (počátek 15. století)
 - měkké vazby: univerzita, např. [NK VIII E 7](#)
 - kuriozity: [NK VI B 9](#): vazba Bartoloměje Trnky pro klášter klarisek v Českém Krumlově (1527) – brýle a moucha

Výzkum knižní vazby

- dříve obtahy slepotiskových vazeb (Nuska)
- nyní webové zdroje
- <http://www.hist-einband.de/> (obtahy)
- <http://probok.alvin-portal.org/alvin/> (prezentace nejen slepotiskových vazeb)
- <https://einbaende.digitale-sammlungen.de/Prachteinbaende/Hauptseite> (digitalizace 60 vazeb západní provenience a 100 tibetských vazeb)

Thumbnails Motivbeschreibung

40 Treffer

Treffer von 1 bis 12

Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Meerweib III a

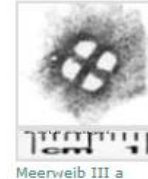
Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Meerweib III a

Meerweib III a

Meerweib III a

Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Zu Mainz
Sponsheim
Meerweib II
Sponheim
Benediktiner

Meerweib III a

Meerweib III

nächste Seite ▶

« Return « Previous record Next record » [New search »](#)

ProBok Id: 5

— Bibliographic information 1

Baumgart, Johann, 1514-1578 (Author)
Christlicher vnd ehrliebender Frewchen vnd Jungfrauen Lustgertlein. M. Johannes Pomarius Pfarrer zu S. Peter in Magdeburgk.
Anno M. D. LXXXVI. Mit Keys. May. Freyheit. [Kolofon:] Gedruckt zu Magdeburgk, durch Andreas Gene. Im Jahr, 1586. 1586
[156] bl. : ill. ; 12:o
Printing place: [Magdeburg](#)
Printer: [Gehne](#)
Printing year: [1586](#)
Uppsala universitetsbibliotek: Kulturarvet Uka Obr. 49:598
[Libris »](#)

Bookbinding description

ORIGIN

Geographical origin: [Sweden, Stockholm](#)

Date: contemporary binding, 1586-1588

BINDING

Size: 135 x 85 x 30

Binding form: European binding, full binding, spine with 3 bands (genuine bands)

Binding technique: in-board binding, tight-back, sewn on supports

Cover: yellowish brown calfskin

Board material: paper board

Fastening:

2 pairs tie/s, partially missing

Bookblock edges: gilt, gauffered at all edges

Endleaves: printing/writing paper, uncoloured

BINDING DECORATION

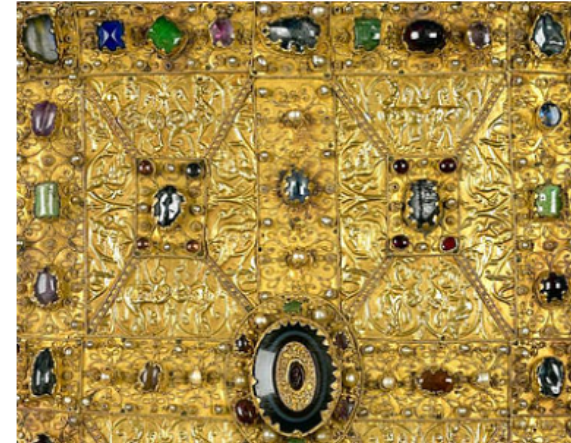
Decoration technique and material:

Prachteinbände

Einbände als plastische Kunstobjekte nehmen eine Sonderstellung zwischen den textorientierten Sammlungen der Bibliotheken und den objektbezogenen historischen Kunstsammlungen ein. Im Rahmen des DFG-Projekts [Erschließung und Digitalisierung von Einbänden als eigenständige Kunstobjekte](#) werden anhand eines Corpus von ca. 60 Goldschmiedeeinbänden des Mittelalters und der Neuzeit sowie von ca. 100 tibetischen Buchdeckeln aus den Beständen der Bayerischen Staatsbibliothek modellhaft modulare Standards der Beschreibung dieser eigenständigen Kunstobjekte entwickelt. Begleitend wurden die Objekte in einem kamerabasierten Workflow unter Einbeziehung der Ergebnisse der Erschließung digitalisiert. Ausgewählte Objekte der beiden Corpora werden zudem vom Institut für Bestandserhaltung und Restaurierung (IBR) der Bayerischen Staatsbibliothek mit materialwissenschaftlichen und kunsttechnologischen Verfahren analysiert.

Die erarbeiteten Vorschläge zur standardisierten Beschreibung von Einbänden sowie Informationen zu Anlage und Umfang des Projekts finden Sie [hier](#).

Westliche Prachteinbände

Im Bereich der westlichen Prachteinbände weisen vor allem mit Edelsteinen, Gemmen, Perlen, Elfenbein oder Email auf getriebenem Gold oder Silber prachtvoll gestaltete Goldschmiedeeinbände Beziehungen zum klassischen Sammlungsgut der Museen auf. Sie zieren oftmals liturgische Handschriften und zählen zu den Spitzenstücken der plastischen Kunst der Zeit. Eine Besonderheit dieser Kunstgattung und eine Herausforderung für deren Beschreibung ist die Einbeziehung anderer und teils deutlich älterer Kunstobjekte als Spolien, die aus ursprünglichen Zusammenhang entnommen, teilweise zerlegt und in den neu gestalteten Buchdeckel prominent eingearbeitet wurden. Zudem wurden an den Objekten im Laufe der Zeit immer wieder massive Eingriffe vorgenommen, die z.T. als restauratorische Maßnahmen verstanden wurden. Diese Veränderungen im Laufe der Jahrhunderte gilt es ebenfalls adäquat zu dokumentieren.

Tibetische Buchdeckel

Für Handschriften bedeutender religiöser Texte des Buddhismus wurde in Tibet und anderen Regionen Zentral- und Südasiens der Buchblock im Querformat (z. T. auf dem Beschreibstoff Birkenrinde oder Palmblatt) in ein Tuch gewickelt, zwischen Deckel gelegt und mit einem Gurt umwunden. Aus Respekt vor den heiligen Inhalten der Schriften wurden die Buchdeckel vielfach verziert. Auch zu zeremoniellen Anlässen wurden kunstvoll aus Holz geschnitzte oder in Kupferblech getriebene, teils vergoldete oder bemalte Einbände gefertigt, die im kulturellen und künstlerischen Erbe Tibets nahezu den gleichen Rang wie Thangkas (bemalte

Významné rukopisné knihovny

Důležité světové rukopisné knihovny

- Österreichische Nationalbibliothek / Wien
- Bibliotheca Apostolica Vaticana
- Staatsbibliothek zu Berlin
- Morgan Library / New York
- British Library / London
- Bodleian Library / Oxford
- Biblioteca Medicea Laurenziana / Firenze
- Bibliothèque nationale de France / Paris
- Bayerische Staatsbibliothek / München

Důležité rukopisné knihovny v ČR

- Národní knihovna ČR / Praha
- Národní muzeum / Praha
- Knihovna Metropolitní kapituly u sv. Víta / Praha
- Moravská zemská knihovna / Brno – fond Mikulov
- Vědecká knihovna / Olomouc
- Jihočeská vědecká knihovna / České Budějovice – fond Zlatá Koruna

Základní literatura

- BOHATCOVÁ, Mirjam et al. *Česká kniha v proměnách staletí*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN 80-7038-131-0.
- ĎUROVIČ, Michal a kol. *Restaurování a konzervování archiválií a knih*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002, s. 349–461 ISBN 80-7185-383-6.
- HAMANOVÁ, Pavlína. *Z dějin knižní vazby: od nejstarších dob do konce 19. stol.* 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 275, [4] s., [143] s. obr. příl. Lidová umělecká výroba a řemeslo.
- sborník *Historická knižní vazba (od 1962)*
- JAKOBI-MIRWALD, Christine. *Das mittelalterliche Buch: Funktion und Ausstattung*. Stuttgart: Reclam, 2004.
- KYRISS, Ernst. *Verzierte gotische Einbände im alten deutschen Sprachgebiet*. Stuttgart: Max Hettler, 1951. 159 s.

Základní literatura

- *Medieval writing*. Dostupné na www: <https://web.archive.org/web/20191224205518/http://medievalwriting.50megs.com/word/categories.htm>
- NICHOLS, Stephen G. Mind, Materiality, & the Manuscript Matrix. Dostupné z: <https://www.academia.edu/35147136/>
- NICHOLS, Stephen G. What is a manuscript culture? In: Michael JOHNSTON and Michael VAN DUSSEN, eds. *The Medieval Manuscript Book: Cultural Approaches*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, s. 34–59 (též final draft dostupný na Academia.edu).
- PEARSON, David. *Provenance research in book history: a handbook*. London: British Library, 1998. xiv, 326 s. ISBN 0-7123-0344-8.
- SZIRMAI, János Alexander. *The archaeology of medieval bookbinding*. Aldershot: Ashgate, 1999. 16, 352 s. ISBN 0-85967-904-7.

K dalšímu studiu

- Pořad BBC 4 o iluminovaných rukopisech (vysíláno 2008, 29 min.)
 - anotace: <http://www.bbc.co.uk/programmes/b0074rt0>
 - pořad: <https://youtu.be/HVM9qvUoh00>
- Přednášky a rozhovory na YouTube
 - <https://youtu.be/RlDbWuj-mPE>
 - https://youtu.be/mdTEZI2_g9o
 - <https://youtu.be/PF2nmSLjPG8>
 - <https://youtu.be/HKBJkf2xbqI>
 - <https://youtu.be/REMPiP5Fgmc>

Děkuji vám za pozornost

Kontakt: jindrich.marek@ff.cuni.cz